

Leatrom ar Pháistí na Gaeltachta sa gCóras Oideachais

Cuireadh an fháilte roimh an gcuraclam nua a tháinig i bhfeidhm i mbunscoileanna na tíre seo sna seachtóidí. Ba céim mhór ar aghaidh i gcursál oideachais a bhí sa gcuraclam seo. Ó shoin i leith, glactar leis an bprionsabal a bhain leis — go bhfuil sé tabhachtach forbairt iomlán a dhéanamh ar an bpáiste i.e. forbairt fhisiciúil, mhothúcháin, intleachta agus spioradálta chun go mbeidh sé/sí in ann sásamh iomlán a bhaint as an saol mar dhuine fásta. Chuige seo, tá réimse leathan ábhair dhá mhúineadh sna bunscoileanna agus an bhéim ar fhorbairt an pháiste aonaraigh.

I 1987, chuir an Roinn Oideachais Comhairle Athbheithnithe don Churacclam Bunscoile ar bun. Rinne an Chomhairle seo léirmheas ar an gcuraclam agus foilsíodh tuarascáil i 1990. Mar thoradh ar na moltaí a bhí sa tuarascáil seo, foilsíodh curaclam leasaithe i 1999. Tá 23 lámhleabhar sa gcuraclam leasaithe seo chun na réimsí ábhair ar fad a chlúdach. Tá sé i gceist na leasuithe a chur i bhfeidhm, de réir a cheile, ag díriú isteach ar ábhar amháin in aghaidh na bliana.

Socraíodh an curaclam leasaithe Béarla a chur i bhfeidhm sa nGalltacht sa scoilbhliain seo romhainn 2000-2001 agus an curaclam leasaithe Gaeilge a chur i bhfeidhm sa nGaeltacht.

D'eagraigh an Roinn Oideachais roinnt laethanta inseirbhíse do mhúinteoirí an bhliain seo caite chun staidéar a dhéanamh ar na treoirlínte agus díospóireacht a chothú faoi na moltaí atá sa lámhleabhar. Nuair a tháinig grúpa múinteoirí Cheantar na nOileán le chéile ag na laethanta inseirbhíse anuraidh, rinne muid scagadh ar threoirlínte don churaclam leasaithe Gaeilge. Ní mó ná sásta a bhí muid le gach a léigh muid. Is fiú go mór na treoirlínte don churaclam Béarla agus na cinn don churaclam Gaeilge a chur i

gcomparáid lena chéile.

Ins an réamhrá don churacclam Gaeilge, deirtear go bhfuil an curaclam bunaithe ar chur chuige cumarsáideach agus gurb iad móraidhmeanna an chur chuige seo ná go mbeadh an páiste in ann úsáid a bhaint as an teanga chun cuspóirí cumarsáide a bhaint amach agus go mbeadh deiseanna aige/aici an Ghaeilge atá á foghlaim a úsáid, go rialta, i ngnáthchaint an lae.

Tá an lámhleabhar roinnte i ndá chuid — tá na moltaí i gCuid 1 ag plé leis na scoileanna Galltachta agus baineann Cuid 2 leis na scoileanna Gaeltachta agus LánGhaelacha.

Tá na scoileanna Galltachta aitheanta mar scoileanna T2, sin ag foghlaim na Gaeilge mar an dara teanga, agus aithnítear scoileanna na Gaeltachta mar T1, sin gurb í an Ghaeilge an mháthair theanga. Cuirear an-bhéim ar chomhrá agus ar fhorbairt líofacht chainte i scoileanna T2 agus tá sé ráite go soiléir nár cheart aon léitheoireacht fhoirmeálta Ghaeilge a dhéanamh sna scoileanna seo go dtí rang a dó. Lufonn an moladh seo le réasún. Ansin ins an réamhrá don churacclam Béarla, tá sé ráite go soiléir maidir leis an tábhacht a bhaineann leis an teanga i bhforbairt iomlán an pháiste. *"English is not just concerned with language learning but also with learning through language. In the process of acquiring language skills and in developing the ability to use language, other crucial elements of the child's personality and potential are cultivated."*

"The ability to read effectively is an essential requirement if the child is to benefit fully from the educational process, to develop his/her potential and to participate appropriately as a citizen in society. This is a crucial element in the child's language learning." Níl aon aitheantas tugtha do scoileanna na Gaeltachta mar scoileanna T2 sa

lámhleabhar seo. Cén fáth nach bhfuil sé aitheanta go bhfuil páistí na Gaeltachta ag foghlaim Béarla sna bunranganna agus nár cheart dóibh léitheoireacht fhoirmeálta Béarla a thosnú go dtí Rang a 2? Is é an t-aon mholadh atá déanta ná gan tosnú ar léitheoireacht fhoirmeálta sa dá theanga ag an am céanna i scoileanna Gaeltachta agus Lán-Ghaelacha.

Ní dóigh liom go bhfuil sé scríofa in aon áit sa lámhleabhar Gaeilge go bhfuil forbairt iomlán an pháiste Gaeltachta arbh í an Ghaeilge a theanga dhúchais tábhachtach — is é sin forbairt a chuid mothúcháin, samhlaíochta agus intleachta. Má tá sé aitheanta sa leabhar Béarla — *"Developing cognitive abilities through language and emotional and imaginative development through language contribute to more general aspects of the child's development"* — cén fáth nach bhfuil an scéal amhlaidh don pháiste Gaeltachta. Tá an-bhéim curtha ar fhoghlaim na Gaeilge sa gCuracclam Gaeilge agus ní leor sin don pháiste Gaeltachta a bhfuil an teanga ar a thoil cheana féin aige.

Dar liom, tá leatrom uafásach déanta ar an bpáiste Gaeltachta sa gcuraclam leasaithe agus pé seans a bhí ann go gcuirfí soláthar ceart de théacsleabhair, leabhair thagartha, leabhair leabharlainne agus áiseanna eile teagaisc ar fáil dóibh, bheadh an-imní ormsa agus ar mhúinteoirí eile na Gaeltachta gur amhlaidh nach mbeidh ábhar nua ar bith ar fáil do pháistí ó na naonáin go dtí Rang a 2 sa nGaeltacht anois — mar nach bhfuil gá le téacsleabhair Ghaeilge do na páistí Galltachta go dtí Rang a 2. Ní bheadh aon suim ag na comhlachtaí móra foilsitheoireachta ábhar a sholáthar don mhargadh beag seo.

Ins an gcaibidil a chuireann síos ar mheasúnú sna scoileanna, deirtear sa leabhar Béarla — *"Children's achieve-*

"Ní dóigh liom go bhfuil sé scríofa in aon áit sa lámhleabhar Gaeilge go bhfuil forbairt iomlán an pháiste Gaeltachta arbh í an Ghaeilge a theanga dhúchais tábhachtach — is é sin forbairt a chuid mothúcháin, samhlaíochta agus intleachta. Má tá sé aitheanta sa lámhleabhar Béarla cén fáth nach bhfuil an scéal amhlaidh don pháiste Gaeltachta. Tá an-bhéim curtha ar fhoghlaim na Gaeilge sa gCuracclam Gaeilge agus ní leor sin don pháiste Gaeltachta a bhfuil an teanga ar a thoil cheana féin aige."

ment and progress ought to be monitored regularly and any modifications in remedial intervention that are necessary should be made."

"Standardised tests contribute to the accuracy of the teacher's monitoring and help to identify the need's of individual children and the appropriate learning targets they require — these tests are already widely used in schools."

Maidir leis an gCuracclam Gaeilge, tá foireann taighde as Coláiste Oideachais i nDroim Conrach agus Institiúid

Teangeolaíochta Éireann ag forbairt próifílí a thugann léargas don mhúinteoir ar cé chomh maith agus atá an páiste in ann an Ghaeilge a úsáid mar theanga chumarsáide. Maidir le trialacha caighdeánaithe, deirtear "go gcuirfeadh réimse trialacha caighdeánacha gairmiúla go mór le próiseas an mheasúnaithe sna scoileanna." Go bhfios dom, níl aon institiúid ag obair faoi láthair ar thrialacha léitheoireachta Gaeilge do ghasúir Ghaeltachta. Níl múinteoirí Gaeltachta sa mbliain 2000, fós, in ann

measúnú a dhéanamh i nGaeilge ar na páistí sna scoileanna. Úsáidtear trialacha meastóireachta scríofa i mBéarla — Sigma T chun cumas matamaitice a mheas agus Micra T chun an léitheoireacht i mBéarla a mheas.

Sheol grúpa múinteoirí i gCeantar na nOileán agus Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta litreacha gearáin ar aghaidh chuig an Roinn Oideachais faoin gCuracclam leasaithe. Fuair muid freagra ar na gearáin le gairid ansin agus deireann an tAire maidir le soláthar téacsleabhar — gur gnó do na foilsitheoirí é seo agus gur chuir an Chomhairle Náisiúnta Curaclam agus Measúnachta treoirlínte ar fáil dóibh i ngach ábhar curaclaim lena dheimhniú go mbeadh a gcuid foilseacháin ag teacht le cuspóirí agus le modhanna múinte an churacclam leasaithe. Mar thoradh air seo, beidh réimse breá leathan d'áiseanna curtha ar fáil do ghasúir Ghalltachta mar tá sé ráite sa lámhleabhar — *"it is important that the child enjoys a consistent engagement with a rich selection of the best literature appropriate to his/her stage of development."*

Níl aon ábhar nua ar fáil faoi láthair don pháiste Gaeltachta mar níl sé ráite sna treoirlínte go bhfuil a leithéid d'ábhar ag teastáil uaidh.

Is é bun agus barr an scéil ag deir-eadh an lae ná go bhfuil sé soiléir go dteastaíonn curaclam leasaithe Gaeilge don Ghaeltacht, agus go dtí go gcuirfear ar fáil a leithéid, ní dóigh go mbeidh sé ar ár gcumas mar mhúinteoirí Gaeltachta an curaclam leasaithe seo a chur i bhfeidhm i Meán Fómhar 2000. Briseann sé mo chroí agus scoilbhliain nua ag tosnú i gceann coicíse go mbeidh múinteoirí i scoileanna Galltachta ag súil go mór leis an gcuraclam leasaithe Béarla a chur i bhfeidhm agus chuile chineál áise curtha ar fáil mar thacaíocht dóibh agus go bhfuil sé dodhéanta ag múinteoirí Gaeltachta an curaclam Gaeilge a chur i bhfeidhm mar nach bhfuil aon ábhar tacaíochta ar fáil.

Tá súil agam nuair a chuirfear Mír 31 den Acht Oideachais 1998 i bhfeidhm go mbeidh leigheas ar an scéal agus go gcuirfear an páiste a labhrann Gaeilge mar theanga dhúchais ar an leibhéal céanna leis an bpáiste a labhrann Béarla mar theanga dhúchais sa tír seo.

Mairéad Ní Chualáin